

Virginie Despentes

IZDAVAČ**buybook**

Radićeva 4, Sarajevo
Tel: + 387 33 550-495
Fax: + 387 33 550-496
redakcija@buybook.ba
www.buybook.ba

ZA IZDAVAČA

Damir Uzunović
Goran Samardžić

NASLOV IZVORNIKA

Vernon Subutex 1, Virginie Despentes
Copyright © Virginie Despentes et les Éditions Grasset & Fasquelle, 2015.
Copyright © za bosanski jezik Buybook, 2019.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se reproducirati
u bilo kojem obliku bez prethodnog dopuštenja izdavača.

UREDNIKA

Lana Krstić

PREVOD S FRANCUSKOG

Novak Golubović

LEKTURA

Sanela Topčić

KOREKTURA

Buybook

LAYOUT

Boriša Gavrilović

DIZAJN NASLOVNICE

Boris Stapić

FOTOGRAFIJA NA POLEĐINI

Copyright © JF Paga.

ŠTAMPA

Grafotisak, Grude

Virginie Despentes

VERNON TRODON

Tom 1

S francuskog preveo Novak Golubović

Sarajevo, 2019.

Non omnis moriar

...

posvećeno Martine Giordano

Joséphine Pépi Bolivar

Yanni Pistruin

Prozori zgrade prekoputa već su osvijetljeni. Siluete spremačica muvaju se po velikom *open spaceu* nečega što mora da je marketinška agencija. Počinju u šest sati. Vernon se najčešće budi malo prije nego što stignu. Želi kratak espresso, cigaretu sa žutim filterom, volio bi istostirati parče hljeba i doručkovati pregledajući na računaru velike naslove *Parisiens*.

Nije kupio kafu već nekoliko sedmica. Cigarete koje ujutro mota prazneći opuške od prethodnog dana toliko su tanke da izgleda kao da uvlači sam papir. U kuhinjskim kredencima nema ničeg za jelo. Ali sačuvao je internet-pretplatu. Skida se s računa na dan kad liježe ček od socijalnog za kiriju. Već nekoliko mjeseci trebalo bi se uplaćivati direktno vlasniku, ali zasad nekako prolazi. Samo da potraje.

Mobilni mu je isključen, više se ne mora zezati s paketima. Suočen s propašću, Vernon ostaje priseban: pravi se kao da ne primjećuje ništa neobično. Mislio je da će se sve polako urušiti, a onda se kolaps ubrzao. Ali Vernon je ostao ravnodušan, i opušten.

Prvo su ga skinuli sa socijalne pomoći. Primio je poštom kopiju izvještaja koji je napisala njegova socijalna radnica. Dobro su se kontali. Redovno su se sastajali već skoro tri godine, u skučenom boksu gdje su joj biljke crkavale. Tridesetogodišnjakinja, elegantna, lažno crvenokosa, punija, velikih grudi, gospođa Bodard rado je pričala o svoja dva sina, koji su joj zadavali probleme, redovno ih je vodila kod pedijatra, u nadi da će kod njih

otkriti neku hiperaktivnost koja bi opravdala liječenje sedativima. Ali doktor bi rekao da su sasvim zdravi i poslao ih nazad u njeno naručje. Gospođa Bodard mu je pričala kako je išla na koncerte AC/DC i Guns N' Roses s roditeljima kad je bila mala. Danas voli Camille i Benjamina Biolaya, i Vernon se suzdržao od bilo kakvog neprijatnog komentara. Dugo su razgovarali o njegovom slučaju: bio je prodavač ploča između dvadesete i četrdeset pete godine. Posao u njegovoj struci nalazio se teže nego u rudarstvu. Gospođa Bodard je predložila prekvalifikaciju. Zajedno su prošli kroz kurseve obrazovanja za odrasle koji su mu dostupni, i rastali se u dobrim odnosima, uz dogovor da se ponovo vide i naprave novu procjenu. Tri godine kasnije njegova prijava za stručnu školu za administrativne usluge nije prihvaćena. Mislio je da je sa svoje strane uradio ono što je trebalo, postao je stručnjak za dosjee i pripremao ih vrlo efikasno. S vremenom je stekao osjećaj da se njegov posao sastoji od surfanja po internetu u potrazi za ponudama koje odgovaraju njegovom profilu, a zatim slanja biografija kako bi zauzvrat dobio dokaz da je odbijen. Ko bi htio obučavati skoro pa pedesetogodišnjaka? Iskopao je neko stažiranje u jednoj koncertnoj dvorani u predgrađu, još jedno u nekom kulturnom centru – ali osim što je malo izmilio napolje, bio u toku s problemima u metrou i viđao ljude, sve što je to u njemu proizvelo bio je bolan utisak traćenja vremena.

U kopiji izvještaja koji je napisala da bi opravdala ukidanje njegove socijalne pomoći, gospođa Bodard je spominjala stvari o kojima je razgovarao s njom dok su ćaskali, kao što je trošenje manjih suma novca da vidi The Stooges u Le Mans, ili gubitak sto eura na pokeru. Dok je pregledao svoj dosje, prije nego što će se zabrinuti zbog socijalne pomoći koja mu je ukinuta, bilo ga je strašno sramota u njeno ime. Socijalna radnica ima oko trideset godina. Zarađuje koliko – koliko može zarađivati cura kao ona – dvije hiljade bruto? Uvrh glave. Ali ljudi iz te generacije odgojeni su uz glas Velikog Brata: svijet u kojem u svakom trenutku može da ti zazvoni telefon i da dobiješ naredbu da otpustiš polovinu svojih

kolega. Eliminirati bližnjeg zlatno je pravilo igara kojem ih odmalena uče. Kako od njih danas očekivati da im to bude morbidno?

Kad je dobio rješenje, Vernon je rekao sebi da bi ga to moglo motivirati da pronađe “nešto”. Kao da je produbljivanje njegove nesigurnosti moglo imati blagotvoran uticaj na njegovu sposobnost da izađe iz škripca u koji je zaglibio...

Nisu se stvari samo za njega brzo pogoršale. Do ranih 2000-ih, gomila ljudi snalazila se prilično dobro. I dalje si mogao vidjeti da kurir postane menadžer u muzičkoj kući, da novinar honorarac dobije posao urednika TV-rubrike, čak su i drkadžije završavali kao šefovi odjeljenja s diskovima u Fnac-u... Na kraju kolone, manje motivirani za uspjeh provlačili su se uz povremeni posao čuvara na nekom festivalu, posao *roadieja* na nekoj turneji, lijepeći plakate po ulicama... Vernon je zapravo bio u dobroj poziciji da shvati značaj cunamija Napster, ali nikad nije pretpostavio da će cijeli brod potonuti odjednom.

Neki su tvrdili da je do karme, industrija je doživjela takav uspon operacijom CD – ponovo prodati svim kupcima njihovu cjelokupnu diskografiju, na mediju koji je bio jeftiniji za proizvođača i prodavao se po dvostrukoj cijeni u prodavnicama... bez ikakve koristi za bilo kojeg ljubitelja muzike, jer nikad se niko nije žalio na vinil. Mana u ovoj teoriji karme jeste to što bi se već znalo kad bi historija kažnjavala kretensko ponašanje.

Njegova prodavnica zvala se Revolver. Vernon je počeo raditi tamo s dvadeset godina kao prodavač i preuzeo je posao kad je šef odlučio otići u Australiju gdje je otvorio restoran. Da mu je prve godine neko rekao da će provesti dobar dio svog života u toj radnji, odgovorio bi ma nema šanse, toliko toga trebam uraditi. Tek kad postaneš stariji, shvatiš da izraz “vrijeme leti u pičku materinu” najbolje opisuje tvoju situaciju.

Morao je zatvoriti 2006. Najteže je bilo naći nekoga ko će preuzeti prodavnicu, odreći se svojih iluzija više vrijednosti, ali je prva godina nezaposlenosti, bez naknade s biroa, budući da je bio vlasnik firme, dobro prošla – poslić da napiše desetak redova za

enciklopediju roka, nekoliko dana prodavanja karata na crno na nekom festivalu u predgrađu, historijat gramofonske industrije za stručnu štampu... i počeo je prodavati na internetu sve što je kupio iz prodavnice. Veći dio inventara bio je likvidiran, ali ostalo je još nekoliko vinila, kutija i velika kolekcija plakata i majica koje je odbio dati budzašto sa svim ostalim. Na aukcijama na eBayu za sve je dobio tri puta više nego što je očekivao, i to bez komplikacija oko knjigovodstva. Bilo je dovoljno biti pouzdan, otići do pošte tokom sedmice i brinuti o ambalaži. Prva godina bila je euforična. Život se često s nama igra u dva poluvremena: u prvom te uspava, dozvoli ti da povjeruješ kako držiš sve pod kontrolom, a u drugom, kad si opušten i razoružan, napravi preokret i uništi te.

Vernon je taman imao vremena da ponovo nauči uživati u razvlačenju po krevetu – više od dvadeset godina, bilo da puše napolju ili da je prehladen, dizao je jebenu željeznu roletu na svojoj radnji, pod svaku cijenu, šest dana u sedmici. Za dvadeset pet godina svega tri puta je dao ključeve prodavnice kolegi: jednom zbog stomachne gripe, jednom zbog ugradnje implanta-ta kod zubara i jednom zbog išijasa. Trebala mu je godina dana da nauči ostati u krevetu ujutro kako bi čitao, ako mu se tako prohtije. Najviše je uživao u slušanju radija dok traži pornografiju na netu. Znao je sve o karijeri Sashe Grey, Bobbi Starr i Nine Roberts. Volio je, također, drijemati, čitati pola sata, nakon čega bi se onesvijestio.

Druge godine radio je na ikonografiji jedne knjige o Johnnyju, prijavio se za socijalnu pomoć, koja samo što je promijenila naziv, i počeo rasprodavati ličnu zbirku predmeta. Dobro je saradivao s eBayom, nikada nije mogao ni pomisliti da će takva fetišistička glupost prodrmati sferu 2.0, sve se prodavalo: roba, stripovi, plastične figurice, plakati, fanzini, knjige fotografija, majice... Na početku se suzdržavaš kad počneš prodavati, ali kako se stvari zahuktavaju, riješiti se svega počinje pričinjavati zadovoljstvo. Postepeno je očistio kuću od svih tragova svog prethodnog života.

Umio je cijeniti pravu vrijednost slatkog jutra tokom kojeg te niko ne dolazi smarati. Imao je sve vrijeme ovog svijeta da sluša muziku. A The Kills, White Stripes i ostali Strokesi napokon su mogli izdati sve albume koje požele, njega se više to nije ticalo. Nije više mogao izdržati sve te novitete, nije im bilo kraja, da bi ostao u toku, moraš se infuzijom prikačiti na net i unositi nove zvuke, bez vremena za predah.

S druge strane, nije očekivao da će zatvorivši radnju stvoriti sebi toliko muka s djevojkama. Kažu da je rokenrol muška stvar, ali kažu i ostale razne gluposti: on je imao svoje klijentice i stalno su dolazile nove. On i djevojke, to je bilo ludilo. Nije bio vjeran, a jurile su ga utoliko više što je samo razmišljao kako da se iskobelja. Bilo je dovoljno da neka mala svrati s dečkom u potrazi za vinilom, i vratila bi se, sama, u roku od sedam dana. A tu su bile i one koje su radile u komšiluku. Kozmetičarke s kraja ulice, djevojke iz prodavnice prekoputa, djevojke iz pošte, djevojke iz restorana, djevojke iz bara, djevojke s bazena. Ogroman ribnjak kojem više nije imao pristup onog trenutka kad je vratio ključeve.

Imao je malo stalnih veza u životu. Kao i mnogi frajeri koje je poznao, Vernon je živio s uspomenom na djevojku koja je otišla. Na onu koja je bila bitna. Njegova se zvala Séverine. Imao je dvadeset osam godina. Previše vezan za svoju reputaciju serijskog ljubavnika, nije htio na vrijeme shvatiti da je ona prava a ne neka druga. Bio je velika zvjerka s ulice, žestok i nezavisan, svi njegovi prijatelji bili su oduševljeni elegantnom lakoćom s kojom je nizao šeme i šemice. Svakako je sâm sebe tako zamišljao. Tip za jednu noć, zavodnik, onaj koji se ne vezuje, onaj koga djevojke ne mogu vozati. Nije imao iluzija: kao i mnogi frajeri koji nisu baš sigurni u sebe, tješilo ga je uvjerenje da je u stanju rasplakati žene.

Séverine je bila visoka i *speed*, toliko *speed* da je umjela smarati, noge su joj bile beskrajne, imala je privlačnost bogate Parižanke, one koja može nositi prsluke od janjeće kože i pritom izgledati šik. Prihvatila je stvari energično, u kući je znala sve napraviti, čak je ni mijenjanje gume u zaustavnoj traci nije plašilo, bila je

ona vrsta male buržujke navikle da se sama muči i nikad se ne požali. To je nije sprečavalo da, u intimi, zna kako da se opusti. Kad razmišlja o njoj, zamišlja je голу, u krevetu, gdje je voljela provesti čitav vikend. Stavila bi gramofon na pod pored svog duška, nije morala ustati ni da promijeni ploču. Nabacala bi oko svog kreveta cigarete, flašu s vodom, telefon čiji je izuvijani kabl uvijek bio zapetljan. Bilo je to njeno kraljevstvo. Čija vrata su mu mjesecima bila otvorena.

Bio je to tip djevojke koju je majka naučila da ne brizne u plač kad sazna da je neko vara. Séverine je stisnula zube. Vernon je uhvaćen na djelu na vrlo glup način – i bio je iznenađen što ga nije odmah ostavila. Rekla je “odoh” i oprostila mu je. Iz toga je zaključio da ona ne može smoći snage da ga izgubi, i to je proizvelo blag prezir prema njenom slabom karakteru. Dakle, mogao je nastaviti. Treći ili četvrti put kad su se strašno posvađali rekla mu je pripazi, ne pritišći me previše, pući ću, ne ostavljaš mi drugi izbor, a Vernon je bio uvjeren da to neće uraditi. Nije vidio da se išta sprema. Kad je saznao da ima drugog, Vernon je stavio njene stvari u kutiju i ostavio ih na trotoaru ispred zgrade. Prizor njene odjeće, knjiga i bočica koje prebiru prolaznici, razbacanih ispred njegovih vrata, proganjat će ga godinama. Više ništa nije čuo o njoj. Vernonu je trebalo dosta vremena da shvati da se od toga neće oporaviti. Bio je dobar u ignorisanju svojih emocija. Često razmišlja kakav bi mu život bio da je ostao sa Séverine. Da je imao hrabrosti odreći se onog što je ranije bio, da je znao da će svakako prestati da uživa u životu i da je bolje djelovati preventivno. Dobila je djecu, naravno. To je taj tip djevojke. Koja se skrasi. Ne izgubivši pritom ni najmanje šarma. Ne postane rospija. Mršavica, sigurno jede organske gluposti i strastvena je u pogledu globalnog zagrijavanja, ali siguran je da još uvijek sluša Trickyja i Janis Joplin. Da je ostao s njom, našao bi posao odmah poslije prodavnice, jer bi imali djecu i ne bi imao izbora. A danas bi se pitali šta da rade povodom problema s hašišom koji ima starije, muško dijete, ili onog s anoreksijom, koji ima mlađe, žensko. Pa dobro. Voli misliti da je ograničio štetu.

Vernon sad jebe manje nego oženjen muškarac. Nije mogao ni zamisliti da je moguće izdržati toliko dugo bez seksa. Facebook i Meetic su odlična oruđa za upucavanje od kuće, ali osim ako ne privodiš u Second Lifeu, trebaš izaći i vidjeti se s nekom djevojkom. Naći krpice koje djeluju *vintage*, a ne kao da pripadaju starom klošaru, snaći se da ne uđeš u kafić ili kino, kamoli negdje na večeru... i ne odvesti je kući, kako ne bi vidjela prazne ormare, pust frižider i strokavi nered – veze nema sa simpatičnim haosom okorjelog neženje. U njegovoj kući zaudara na predugo nošene čarape, vonj tipičan za starog dječaka. Može otvarati prozore, stavljati parfem. Ovaj smrad označava njegovu teritoriju. Sve u svemu, bari cure na internetu i ispaljuje ih kad mu zakažu sastanak.

Vernon zna žene, dosta ih je upražnjavao. Ovaj grad je prepun izgubljenih duša spremnih da mu sprema stan i kleknu na sve četiri kako bi ga obasule dugim pušenjima, što bi ga trebalo obodriti. Ali prošla su vremena kad se zavaravao da sve to dolazi bez obaveza. Stara gaborka nije ništa manje dosadna i zahtjevna od bombe od dvadeset godina. Ono što je za žene karakteristično jeste da mogu mjesecima da foliraju prije nego što pokažu svoje pravo lice. Ne vjeruje djevojkama koje on može privući.

Drugari su nešto drugo. Godine slušanja ploča s njima, odlazaka na koncerte i razgovora o bendovima, te veze su svete. Druženje ne prestaje samo zato što se promijenilo mjesto na kojem se viđamo. Ali ono što se promijenilo jeste to što se moramo čuti da bismo zakazali sastanak, a ranije bi mu samo banuli na vrata kad su u kraju. Nije navikao planirati klope, filmske večeri ili napušavanja... Postepeno, a da nije ni primijetio, mnogi prijatelji su se povukli u provinciju, bilo zbog toga što su imali ženu i djecu i nisu više mogli živjeti u trideset kvadratnih metara, bilo zato što je Pariz bio suviše skup pa su se mudro vratili u rodni grad. Poslije četrdesete, na sisi Pariza ostaju samo djeca vlasnika nekretnina, ostatak stanovništva nastavlja svoje putovanje negdje drugdje. Vernon je ostao. Možda je pogriješio.

Tek kasnije postao je svjestan da se ekipa rasula, kad ga je samoća već živog zazidala. Zatim je došao crni niz.

Počelo je s Bertrandom. Recidiv karcinoma. Rak se vratio kroz grlo. Već se jebeno namučio prvi put. Mislio je da se izvuкао. Prijatelji su mu svakako proslavili izlječenje kao definitivnu pobjedu. Ali ovog puta sve se tako brzo odigralo da ih je uhvatilo u raskoraku, shvatili su tek poslije sahrane. Tokom tri mjeseca između objavljivanja dijagnoze i njegovog konačnog odlaska, bolest ga je progutala. Bertrand je nosio crne košulje s dignutom kragnom. Nosio ih je tako od 1988. godine. Jedva ih je zakopčavao od stomaka napuhanog od piva. Sa četrdeset i nešto imao je dugu i sijedu kosu, par tamnih rejbarki na nosu, predivne zmijске čizme i mangupsku facu. Rošav, ali dobro očuvan, kršan.

Bio je šok naviknuti se na njega u pidžami za starce. Gubitak kose, to i nekako. Ali apsurdna pidžama Vernonu je drobila srce. Bertrand nije mogao jesti, a ni najbolja trava na svijetu ništa nije mijenjala. Izgubio je stas koji ga je karakterisao. Kostu su mu izgledale skaradno, previše izražene ispod žućkaste kože. Insistirao je na svom prstenju s mrtvačkim glavama iako mu je klizilo s prstiju. Gledao se kako krepava, dan za danom, i bio je potpuno svjestan.

Zatim je došla stalna bol, tijelo bez imalo snage i mrtvačko lice. Nastavili su se šaliti oko morfinske infuzije, jer je zajebancija bila njihov jedini oblik komunikacije. Ponekad bi Bertrand govorio o smrti koja ga čeka. Pričao bi kako ga strah budi noću i govorio: "Najgore je što sam potpuno priseban, a osjećam da mi tijelo odlazi u kurac, a ja ne mogu ništa da uradim." Vernon nije mogao odgovoriti "hajde, bit će bolje, drž' se, stari". Onda bi slušali The Cramps, The Gun Club i MC5 ispijajući pivo, dok ga je Bertrand još podnosio. Porodica mu je bila bijesna, ali realno – šta im je drugo preostajalo.

I vijest o njegovoj smrti, jednog jutra, SMS-om. U tom trenutku, Vernon je, kao i ostali, pokušavao ostati dostojanstven na sahrani. Crne naočale. Svi su ih imali kod kuće, i lijepo crno odijelo. Strah ga je obuzeo tek kasnije. Strah, i nedostajanje. Refleksna

želja da ga pozove, nije mogao izbrisati njegove posljednje glasovne poruke, nije mogao vjerovati da se to dogodilo. Poslije određenog uzrasta, više se ne razdvajamo od mrtvih, ostajemo u njihovom vremenu, u njihovom društvu. Na godišnjicu smrti Joea Strummera, Vernon je nastavio kao dok je Bertrand bio tu: odslušao je sve od Clasha, ispijajući pivo. Taj bend ga nikad nije zanimalo. Ali to je prijateljstvo: naučiš se prilagoditi.

Tog dana u decembru 2002. godine stali su u red da kupe losos jer je Bertrand slavio Božić s nekom Norvežankom, koju je želio zadiviti svojom kulinarskom prefinjenošću. Uvjerio je sebe da se dimljeni losos kupuje u toj prodavnici u V arondismanu i nigdje drugdje. Poslije duge vožnje metroom, čekali su na red. Red je zavijao duž trotoara, lagano četrdeset minuta čekanja. Vernon je otišao po cigarete i na radiju iz trafike čuo da je Strummer mrtav. Vratio se kod Bertranda. Ne, zajebavaš! Misliš da bih se zajebavao s tim? Bertrand je prebljedio, ali ipak je kupio svoj losos i dvije flaše votke. Spustili su se II arondismanom pričajući o *Lost in the Supermarket*, i sjetili se kad su zajedno gledali Strummerov solo nastup. Vernon je išao samo da bi mu pravio društvo, ali ga je, kad su stigli, uzdrmala neočekivana emocija, prislonio je rame na rame svog prijatelja i oči su mu zasuzile. Nikad to nije spomenuo, ali na dan smrti Joea Strummera sve mu je ispričao, a Bertrand je rekao da, znam, vidio sam, ali nisam te htio time gušiti. Strummer, jebote. Jesu otada doživjeli išta bolje?

Tri mjeseca kasnije bio je red na Jean-Noa. Nit pijan, nit prekoracio brzinu. Autoput, kamion, krivina i magla. Na povratku s vikenda sa suprugom, htio je promijeniti radiostanicu. Ona se izvukla sa slomljenim nosom. Rekonstruisani je bio mnogo bolji od prvobitnog. Jean-No nikada nije stigao uživati u njemu.

Te nedjelje, Vernon je bio kod neke drugarice, zavaljen na dušek preklapljenom nadvoje i naslonjenom na zid, prekrivenom indijskom tkaninom toliko izbušenom džointima da bi se moglo pomisliti da je u pitanju motiv. Organizovali su večer

Osmog putnika, cijeli serijal, na videoprojektoru. Mala je živjela kod stanice Goncourt u potkrovlju. Nedaleko od nje nalazio se jedan od posljednjih DVD-klubova. Već su odgledali *Bolje sutra* i *Pobjesnjelog Maxa*, *Kuma* i *Kinesku priču o duhovima*. Ta djevojka je bila pravo zlato, gotivila je vutru i mange. Nije bila od onih što hoće stalno da izlaze. Njena jedina smor osobina bila je *molim te, maco, idi u prodavnicu da mi kupiš slatkiše*. Pet spratova, pješke. Vernon nije bio u fazonu da bude poslušna maca. Samo što je donijela čaše s kolom pune leda na ogromnom poslužavniku, film je bio pauziran, a Vernon se javio kad mu je zazvonio telefon, što je rijetko radio nedjeljom. Ali Emilie ga tako dugo nije pozvala, pretpostavio je da je važno. Samo što je čula vijesti od Jean-No-ove sestre. Vernona je iznenadilo što je ona preuzela na sebe da obavijesti drugare. Jean-No je ipak imao ženu. Koja je trenutno u bolnici, u redu, ali baš da prepusti obavještavanje ljubavnici. Poznao je Emilie jako dobro, dugo se nisu vidjeli, ali bio je loš trenutak za čakulanje.

Vernon je insistirao da nastave gledati film. Pomislio je u sebi da mu to nije bitno. Iznenadilo ga je. Mislio je da je očvrsnuo. Ipak je viđao Jean-Noa svake sedmice, a poslije Bertrandove smrti još više su se zblížili. Ručali su zajedno kod Turčina blizu Gare du Nord, naručivali uvijek isto jelo od dvanaest eura i zalijevali ga ledenim pivom. Jean-No je prestao pušiti, dokurčilo mu je. Da je znao da je bilo uzalud, jadan, navijao bi sat da ga budi noću kako bi ih što više ispušio. Jean-No se oženio smaračicom. Ima mnogo frajera koje stroga kontrola umiruje.

Tek ga je kasnije, u toku noći, stiglo. U trenutku kad se tone u san, ledena žaoka prošla je kroz njega. Morao se obući i izaći – hodati po hladnoći, biti sâm, vidjeti svjetla koja prelaze preko tijela kako se stapaju s kretanjem i osjetiti tlo pod nogama. Bio je živ. Borio se da dođe do daha.

Često je izlazio da šeta sam, noću. Stvorio je tu naviku krajem osamdesetih, kad su rokeri počeli slušati hip-hop. Public Enemy i Beastie Boys snimali su za istu kuću kao i Slayer, napravljena je

spona. U prodavnici se počeo družiti s nekim fanom Funkadelica, malim šutljivim bijelcem, šutljivim i neprijatnim, kad sad razmisli, vjerovatno je bio na heroinu, ali tad nije kontao. Tip se tagirao, potpisivao se sa "Zona" gdje god je išao. Njihovo druženje nije dugo trajalo, Zoni je bilo dosta ulice, "metro, to je prava stvar", htio je šarati vozove, raditi garaže, a Vernon ga nije htio pratiti. Nije se zarazio – trudio se zainteresovati za herojske priče ekipa 93 MC ili MKC, za barbarski stil ili *throw up chamallow...* Shvatao je da je tu nešto kul, ali nedovoljno za njega. On je volio rizikovati da slomi vrat kako bi se popeo na krov neke zgrade i proveo dva sata u tišini aerografa praveći puš-pauze, gledajući ljude koji prolaze, ispod, ljude koji nisu ni pomišljali podignuti pogled i otkriti njegovu siluetu tihog stražara.

Prve noći svog života bez Jean-Noa hodao je dok ga tabani nisu počeli peći, zatim je nastavio. Razmišljao je o Jean-Noovoj djeci, i nešto mu tu nije štimalo. Siročad bez oca. Riječi nisu odgovarale onome što je znao o ta tri retardirana stvorenja koja su neprekidno zahtijevala pažnju, kolače ili nove igre.

Jean-No se namjerno ponašao kao kreten. Bio je arogantan. Uvijek je slušao uvrnutu muziku, kad je bio tinejdžer, volio je *Einstürzende Neubauten* i *Foetus*, kasnije je prešao na teške idio-te, bio je fan *Rudimentary Penija* i bio fasciniran *Minor Threatom*, iako je pio ko smuk. Trebalo ga je gotiviti da bi se provodile večeri s njim, pogotovo zato što je bio namjerno bezobrazan. U četrdesetoj, Jean-No je, želeći da se profenseriše, počeo posjećivati operu. Oblačio se kao uparadena *Playmobil* figurica i prosipao desničarska sranja, deset godina prije nego što je to postalo moderno. U to vrijeme, to je bilo toliko atipično da je bilo u tome nekog stila.

Vernon sad živi u svijetu gdje bi se i Ian MacKaye mogao navući na krek, ali Jean-No više neće biti tu da bilo šta kaže.

Zatim je bio red na Pedra. Samo osam mjeseci kasnije. Srčani udar. Pedro se zvao Pierre, ali uzimao je toliko kokaina da su mu dali južnoamerički nadimak.

Vernon je čekao ispred dvorane Elysée Montmartre koja još nije bila izgorjela i gdje su svirali The Libertines. Pokušavao je zbariti jednu teško dostižnu asistenticu-pripravnicu koja je radila na nekoj Ardissonovoj emisiji, pričala je samo o voditelju, za kojeg se pravila da ga prezire a zapravo ju je fascinirao. Vidio je jednog druga, izdaleka, ispred dvorane, i dozvao ga je, zadovoljan što može pokazati djevojku s kojom je bio, brinetu u pocijepanim farmerkama i visokim tankim štiklama, kakve je prijestolnica na početku milenija serijski proizvodila. A kad ga je prijatelj vidio da se približava, zaplakao je. Govorio je Pedro, Pedro, Pedro, ne uspjevajući da objasni, i Vernona je obuzeo ogroman umor.

Pedro je sigurno ušmrkao tri kuće, dva Ferrarija, sve svoje ljubavne priče, prijateljstva, bilo kakvu naznaku karijere, svoj izgled i sve svoje zube. Pritom nije bio neiskren, pretvarajući se da nema problem, ne, bio je u fazonu da je ponosan, veselo histeričan, da potpuno preuzima odgovornost za svoju strast. Trljao ga je na zube, prosipao ga po sakou, znao je svaku halu u svim pariskim barovima, birao ih je isključivo u skladu s praktičnošću. Dolazio je u kuću i sijao ga svuda, odlazio dva dana kasnije a Vernon bi ostajao sjeban do bola. Pedro je volio Marvinu Gayea, Bohannona, Dianu Ross i The Temptations. Vernon je volio ići kod njega, zvuk je bio izuzetan, fotelje udobne i kupovao je viski-je uz koje smo maštali – naizmjenično smo izigravali gangstere, privatne detektive ili engleske dendije.

Vernon je uzeo u ruku sliku na kojoj su bili sva četvorica. On i tri pokojnika. Stajali su oko njega, za njegov trideset peti rođendan. Lijepa fotografija, jedna od onih snimljenih analognim aparatom, koja se razvijala za prijatelje. Četiri momka u magli, ali mršavi, kosati, živih očiju i osmijeha bez gorčine. Podižu čaše, Vernon je bio depresivan te noći, dostići trideset pet godina strašno ga je deprimiralo. Četiri ljepotana, sretni što su idioti, potpuno nesvjesni, a naročito nesvjesni koliko im je dobro spram onoga što je život za njih spremao. Dobar dio noći slušali su Smokeyja Robinsona.

Poslije Pedrove sahrane, Vernon je prestao izlaziti i javljati se na telefon. Mislilo je da je to faza, da će proći. Nije smatrao neu-mjesnim što mu je potrebno da se povuče u sebe poslije niza tako bliskih gubitaka.

U to vrijeme stvarno je ostao dekontiran, uslijed čega mu se sklonost ka osamljivanju pojačala. Večerati kod nekoga bez sred-stava da plati flašu vina odvrćalo ga je od prihvatanja poziva. Nervirao bi se uvečer kad bi ga neko pitao da se utali za gram. Nervirao bi se što se metro plaća. Nervirao bi se što nosi patike s odlijepljenim đonom. Nervirao bi se zbog sitnica na koje nikad nije obraćao pažnju, razmišljao o njima gotovo opsesivno.

Ostajao je kod kuće. Blagoslovljen bio taj period. Skidao je muziku, serije, filmove. Postepeno je prestao slušati radio. Od njegovih dvadesetih, prvi jutarnji refleks bio mu je da ga upali. Ali sad ga je sve zabrinjavalo, a nije ga interesovalo. Izgubio je naviku da sluša vijesti. TV se riješio sam od sebe. Bilo je previše z анима-cija na internetu. Još uvijek bi na netu bacio pogled na udarne vijesti. Ali uglavnom je visio po porno-sajtovima. Nije više htio slušati o krizi, islamu, klimatskim promjenama, gasu iz škrljaca, orangutanima ili Romima koje više ne puštaju u autobuse.

Udobno je pod njegovim zvonom. Preživljava pod njim za-državajući dah. Redukuje svaku radnju na minimum. Jede ma-nje. Počeo je smanjivši večeru. Kineska supa s nudlama, iz kesice. Više ne kupuje meso, proteini su za sportiste. Uglavnom jede rižu. Doprema je od Kineza u kesama od pet kila. Smanjuje cigarete – odlaže prvu, čeka drugu, premišlja se poslije jutarnje kafe želi li zaista treću. Čuva čikove, da se ništa ne baci. Zna gdje su ulazi u kancelarije oko njegove kuće, gdje ljudi izlaze spržiti po jednu tokom dana, i ponekad prođe i uspori kako bi pokupio najduže čikove. Osjeća se kao zgasnula vatra, čiji bi se žar ponekad probu-dio pod naletom vjetra, ali nikad dovoljno da bi raspalio drvce. Oganj koji zamire.

Ponekad ga uhvati nalet hiperaktivnosti. Odlazi na LinkedIn i sastavlja spiskove ljudi koji djeluju kao da i dalje imaju posao

i koje je znao, obećavajući sebi da će im se javiti. Zamišlja priču koju će ispričati, počelo bi pričom o curama. Njegov imidž ženskaroša ubacuje tipove u prigodno raspoloženje za prijateljska ćakulanja. Dakle, rekao bi ovako – nisam bio u Parizu, trpao sam neku malu Mađaricu koja me je odvela u Budimpeštu, ili lijepu Amerikanku koja je stalno putovala, nacionalnost je nebitna, dok god se stiče utisak da se dobro zabavio, a evo baš sam bio u kraju i tražim posao, bilo šta, da nemaš možda nešto za mene, kojim slučajem. Prasio bi se da je naletio slučajno, opušten, kao da mu nije frka. Što se love tiče, ne može pričati priče, vidi se iz aviona da nema prebijene pare. Nikad nije ni imao. U njegovo vrijeme to je davalo na kredibilitetu. Bilo je to prije 2000-ih, sad svi na koncertima opušteno nose novu skupu obuću, brendiranu, ozbiljan ručni sat, najnoviju kolekciju, uske farmerke koje stoje kao salivene i čiji kroj potvrđuje da su kupljene ove godine. Od Zadig & Voltairea, neimaština je izgubila poetsku auru – mada je decenijama potvrđivala umjetnika, onog pravog, koji je izabrao da ne prodaje svoju dušu. A danas, smrt pobijedenima, čak i u rokenrolu.

Ali nikad nije okrenuo nijedan broj da traži pomoć. Ne bi mogao definisati šta ga sprečava u tome. Imao je vremena o tome razmisliti. Enigma ostaje. Pogledao je šta na internetu savjetuju patološkim prokrastinatorima. Pisao je spiskove onog što je mogao izgubiti, onog što je rizikovao, pored liste onog što je mogao dobiti. Ne mijenja ništa. Ne zove nikoga.

Alexandre Bleach je umro. Kad je Vernon vidio da se njegovo ime ponavlja na Fejsu, nije odmah skontao. Pronađen je mrtav u hotelskoj sobi.

Ko će platiti zaostali hotelski račun? To je prvo što se Vernon zapitao. Mejlovi i SMS-ovi koje mu je posljednjih sedmica slao ostali su bez odgovora. Njegovi pozivi u pomoć. Navikao je da Alexu treba vremena da se javi. Vernon je računao na njega. Kao i svaki put kad bi situacija postala kritična. Alexandre bi mu uvijek pomogao.

Vernon sjedi ispred svog računara – osjećanja koja su ili konfliktna, ili strana jedna drugima bore mu se u grudima, poput mačaka koje je u istu vreću bacila spretna i nemilosrdna ruka. Širi se po internetu kao kuga. Alexandre već dugo pripada svima. Vernon je mislio da se već navikao. Kad bi Alexandre objavio album ili započeo turneju, bilo je to nemoguće ignorisati. Nije bilo trenutka tokom dana da se negdje ne pojavi, vrpoljeći se, pričajući neke gluposti svojim prelijepim dubokim baršunastim narkomanskim glasom. Alexandria je strefio uspjeh kao što nekog zve-kne kamion: djelovalo je da se nije izvukao bez povreda. Njegov problem nije bila umišljenost, prije nekakav nasilni očaj, koji je izmorio njemu bliske. Teško je gledati nekoga ko je sve dobio, a pritom ga još trebaš i tješiti.

Još nema fotografija leša iz hotelske sobe. Bit će. Alex se udavio. U kadi. Kombinacija šampanjca i lijekova, zaspao je. Ko zna šta je radio u kadi, sam, u hotelu, usred dana. Ko zna, uostalom, zašto je taj lik bio tako užasno nesretan. Alex će ostati napušten i u smrti. Hotel je previše osrednji za uživanje, a nedovoljno ruiniran da bi bio egzotičan. Često mu se događalo da na nekoliko dana uzme sobu u gradu, bilo bi dovoljno da pomisli da je vidio fotografa ispred kuće da ode spavati negdje drugdje. Alex je volio živjeti u hotelu. Imao je četrdeset šest godina. Ko čeka da dođe na prag krize srednjih godina da se predozira? Michael Jackson, Whitney Houston... možda je to neka crnačka fora.

Bleach je volio viđati stare prijatelje. Dolazilo mu je kao što nekom dođe da piša, ali dolazilo bi mu redovno. Ne bi bilo glasa o njemu godinu ili dvije, a onda bi počeo zvati kao luđak, ili bi bombardovao mejlovima, znao je čak banuti kod nekog neočekivano. S njim se nije moglo popiti piće u kafani. Svaki razgovor bi poslije pet minuta prekinuo neki fan, a fan može biti agresivan. Ili potpuno lud. Opće pravilo jeste da je fan koji upada u razgovor naporan. Kad je Alexandria obuzimala želja da vidi Vernona, okrenuo bi ga i pozvao se kod njega. Pili su pivo i pretvarali se da je sve kao prije. Malo sutra. Alexandre je zarađivao od jedne pjesme ono što je lik

poput Vernona inkasirao za više od dvadeset godina u prodavnici. Kako bi taj sitan detalj mogao promijeniti njihov odnos?

Alex je stekao mnoge prijatelje u svom VIP okruženju. Ali bio je uvjeren da je njegov "pravi život" stao kad je postao uspješan. Vernon mu je često pokušavao dokazati da je to plod mašte: oko tridesete, stvari počinju gubiti sjaj, bilo da si fukara ili megazvijezda, isto je za sve. Razlika je u tome što za one koji ne uspiju ne postoji kompenzacija. Nije prolazak mladosti razlog što idemo na put oko svijeta prvom klasom, što jebemo najljepše djevojke, što se družimo s kul dilerima ili što počinjemo ulagati u Harley Davidsons. Ali Alex nije htio slušati. I zaista je djelovalo da se osjeća toliko loše da je bilo teško uvjeriti ga da ima sreće.

Prvi put kad je ušao u prodavnicu, Alexandre je i dalje bio klinac. Zbog svojih krupnih očiju, uokvirenih dugim i zakrivljenim trepavicama, djelovao je djetinjasto. Došao je s pivom u ruci, sjeo na stolicu i tražio da presluša neke ploče. Vernon je za Alexa ostao onaj preko kojeg je došla magija: onaj koji mu je prvi put pustio dupli živi disk Stiff Little Fingersa, Redskinse, prvi album Bad Brainsa, Peel Session Shama 69 ili *Fight or Die* od Code of Honor. Alex je i dalje bio maloljetan, imao je debele obraščiće i još se nije kurčio. Njegov osmijeh je dosta doprinio njegovom naglom usponu – osmijeh koji je imao isti efekat kao gledanje mačića na YouTubeu. Treba biti psihopata pa ništa ne osjetiti. Drndao je gitaru i skičao, kao i svi, od jednog do drugog benda. Kao što često biva, slava je ovjenčala onog za koga to niko nije očekivao. Na sceni je u to vrijeme bilo heroja, ljudi na koje bi se svi kladili. I koji su svi, više ili manje, nestali bez traga. Alexova strast za drogama ispoljila se kasno, i srušila je sve na svom putu. Međutim, taj dečko je oduvijek samo dublje zarivao nekakav nevidljivi bodož koji mu je bio zaboden u grudi. Iako je vrištao od smijeha na najmanji povod, nešto je bilo sjebano, u pogledu, neka praznina koju ništa neće spriječiti da se produbi.

Jedno čisto pragmatično pitanje muči Vernona: ko će platiti hotelski račun? Počelo je ubrzo poslije Jean-Noove smrti. Sreli

su se slučajno, kod stanice Bonsergent. Alexandre mu se bacio u zagrljaj. Dugo se nisu vidjeli, još od Trickyjevog koncerta u Elysée Montmartreu. Kad je prošlo prvih nekoliko nelagodnih minuta, obojenih nesnosnošću predstave koju je trebalo odigrati, one o dva stara drugara koji imaju jedan drugom toliko toga reći, kao da su Vernonove priče o prodaji na eBayu bile jednako interesantne kao priče o noćima razvaljivanja na jahti s Iggyjem Popom, druženje s Alexandream bi na kraju uvijek ispalo prilično kul.

Alex je tog dana bio potpuno razvaljen. Bio je pogubljen ve-seo i govor mu je bio ubrzan, nalik liku koji nije neko vrijeme išao kući, a trebao bi razmisliti o tome. Snijeg je prekrpio trotoare i morao ga je pridržavati za lakat da se ne bi prosuo. Raspoložen za akciju, kao i obično, insistirao je da Vernon ode s njim do njegovog dilera, koji je živio u blizini. Neki poslušan lik, s facom odlikaša, koji je komponovao muziku u GarageBandu. Pušio je holandsku travu tako jaku da je odmah izazivala glavobolju. Želio im je po svaku cijenu pustiti svoje "najnovije zvuke". Pretrpjeli su niz setova na sintesajzeru nakalemljenih na bitove koji su bili u najmanju ruku slabi. Alex je već bio odvaljen, slušao je njegova sranja s ogromnim interesovanjem, objašnjavajući dileru kako je upravo radio na hercima, zvučnim talasima u sekundi, i kako bismo, kad bismo ih poredali na određeni način, mogli izmijeniti svijest. On je bio isključen iz ove priče o sinhronizaciji moždanih talasa, a diler je ostao bez daha. Istina je bila svima poznata – Alex godinama nije bio u stanju ništa napisati. Prešao je na "alfa talase" pošto nije bio u stanju vezati tri akorda ili napisati refren koji ima smisla.

Mrak se spustio kad su se ponovo našli na trotoaru. Bilo je malo automobila i ulice su djelovale čudno, tako bijele i tihe. Vernon se sprdao na račun izgleda glumice obučene skroz u crno, koja se prostirala preko bilborda, vrcajući dupetom na motoru. Rekao je nešto vulgarno poput "ova je tako jadna da bih prije jebao plastičnu lutku", i Alexandre se nasmijao nasilu. Po svemu sudeći, poznavao ju je. Vernon se pitao je li je zbario. Alexa su djevojke voljele, nije morao prodavati ploče da bi do njih došao.

Mnogi njegovi prijatelji bili su “vipovci”, ljudi čija imena i face znamo a da ih nikad nismo upoznali. Pamtio je njihove brojeve u svom mobilnom pod šiframa, u slučaju da mu ga neko ukrade ili ga izgubi. Ideja da njegov imenik padne u nečije ruke bacala ga je u paranoju. Često bi, kad mu telefon zazvoni, gledao u ekran zbunjeno, nesposoban sjetiti se kojoj osobi odgovara ime koje je vidio. Naprimjer, “SB” bi ga bacio u razmišljanje: radi li se o Sandrine Bonnaire, Stomyju Bugsyju, Samuelu Benchetritu, ili o još složenijoj šifri, naprimjer Smrdljiva Bludnica ili Strašni Buljaš? Ne može se sjetiti dok ne presluša poruku i ne sine mu: “SB” za *salle de bain*¹, jer je tu satima razgovarao s Julienom Doréom. U trenutku mora da je djelovalo genijalno. Kao i mnoge nejasne stvari koje se rade poslije tri sata ujutro.

Vernon je pitao: “Sjećaš se Jean-Noa?” Naravno da se sjeća. Svirali su zajedno neko vrijeme, u The Nazi Whores početkom devedesetih. Nisu se vidjeli više od deset godina. Jean-No je mrzio Alexa, i sve što je on predstavljao – kantautorstvo, hipsterski aktivizam, a prije svega enormni uspjeh, koji nije mogao sebi pripisati, tjerali su Jean-Noa na povraćanje. Djelovali su istovremeno, radili u istoj branši – jedan je odletio pod oblake, a drugi je prikovan za zemlju. Poređenje je bilo nepodnošljivo – ocrnjivanje Alexa bila je aktivnost na koju je Jean-No trošio mnogo vremena. “Znaš li da je umro?”, i Alex je problijedio, zaprepašten. Vernon se osjetio neprijatno suočen s toliko iskrenih emocija, ali nije imao srca dodati “ne pravi tu facu, bukvalno te nije mogao podnijeti”. Alex je insistirao da ga odbaci taksijem, a zatim da svrati do njega. Ubrzo su bili na istoj talasnoj dužini – dva izbezumljena hrčka koji trče kako bi okretali isti točak. Ušuškan u sofi, Alex se osjećao kao u utrobi. Volio je skućen prostor stana, kod Vernona bi se sklupčao i osjetio se zaštićenim. Slušali su The Dogs, što se nije desilo, ni jednom ni drugom, već dvadeset godina. Alex je ostao tri dana. Bio je opsjednut onim što je zvao svojim “istraživanjem” binauralnih ritmova i natjerao ga da sluša nekoliko vrsta talasa

¹ fr. kupatilo (prim. prev.)